

Sosiaali- ja terveysvaliokunta
StV@eduskunta.fi

Viite Asiantuntijalausuntopyyntö Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnan kokoukseen 5.11.2020 asiana HE 129/2020 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista annetun lain, sosiaali- ja terveydenhuollon palvelusetelistä annetun lain 3 §:n ja tuomioistuinmaksulain 5 §:n muuttamisesta

Asia Vanhustyön keskusliitto – Centralförbundet för de gamlas väl ry:n lausunto

Viitaten asiantuntijalausuntopyyntöönnne Vanhustyön keskusliitto – Centralförbundet för de gamlas väl ry esittää kunnioittavasti seuraavaa:

Vanhustyön keskusliitto on valtakunnallinen keskusjärjestö, jonka tarkoituksena on toteuttaa vanhuuspoliittista vaikuttamista ja edunvalvontaa ikääntyneiden ihmisten ja vanhusten hyvinvoinnin, toimintakykyisyyden ja sosiaalisen turvallisuuden edistämiseksi. Vanhustyön keskusliitolla on noin 320 jäsenyhteisöä, jotka toimivat ikääntyneiden ihmisten ja vanhusten hyväksi.

Ikääntyneet ihmiset ja varsinkin kaikkein hauraimmassa asemassa olevat toimintakyviltään heikentyneet vanhukset saattavat tarvita hyvinkin paljon monia eri sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita. Palvelujen tarpeen lisäksi he saattavat tarvita korostuneesti paljon tukea ja ohjausta selvittääkseen mahdollisuuksiaan saada tarvitsemiaan palveluita oikea-aikaisesti. Ohjausta voidaan tarvita myös asiakasmaksujärjestelmän selvittämiseksi. Taloudellinen asema ei saa olla esteenä tarvittavien palvelujen hankkimiselle. Korkeat maksut voivat estää tarpeellisten palvelujen käyttöä.

Maksun periminen

2 a §:ssä säädetään siitä, että kunnan tai kuntayhtymän on annettava lasku. On kannatettavaa, että kunta ei voi siirtää maksun perimistä palveluntuottajalle. On myös tärkeää, että lasku muun ohella sisältää tiedot siitä, kerryttääkö maksu maksukattoa.

Päätös maksukyvyn mukaan määräytyvästä maksusta

On kannatettavaa, että päätöksestä käy ilmi maksun suuruus ja peruste sekä että siinä tulee olla yhteystiedot henkilöltä, jolta voi tarvittaessa pyytää lisätietoja päätöksestä. Oikaisuvaatimusohjeen lisäksi voisi asiakkaalle antaa tässä yhteydessä tietoa myös huojentamismahdollisuudesta.

Maksukatto

Maksukattoa koskevien säännösten tulee olla selkeitä ja helposti ymmärrettäviä.

Monella ikääntyneellä voi olla vaikeuksia itse seurata maksukaton kertymistä. Maksukaton seuraamista varten tulisi tarvittaessa saada ohjeistusta ja apua kunnalta. Lääkärit henkilöt saattavat tarvita tukea ja ohjeistusta myös liikaa suoritettujen maksujen palauttamisen hakemiseen. Maksukattojen seurannan tulisi olla julkisen järjestäjätalon vastuulla.

Maksukatto saattaa kertyä joillakin paljon palveluja tarvitsevilla iäkkäillä henkilöillä hyvinkin lyhyen ajan sisällä jo kalenterivuoden alussa. Mikäli maksuja kertyy lyhyen ajan sisällä runsaasti, tulisi olla mahdollisuus tarvittaessa saada maksaa asiakasmaksuja esimerkiksi jaksotettuna pidemmälle ajanjaksolle. Asiakasmaksujen maksukaton ohella voi kalenterivuoden alussa kertyä myös isoja lääkekuluja ennen lääkekaton täyttymistä.

Vähätuloisimmille vanhuksille esitetty maksukatto 683 euroa voi olla huomattavan suuri käytettävissä oleviin vuosituloihin nähden.

Vähimmäiskäyttövaran määrästä

Tehostetun palveluasumisen osalta esitetyn käyttövaran, 164 euroa kuukaudessa, riittävyys on riippuvainen siitä, mitä tehostetun palveluasumisen asiakasmaksuun sisältyy, mitkä kustannukset asiakkaan täytyy käyttää käyttövarallaan kattaa ja mitä vähennyksiä voi tuloista tehdä.

Tehostetussa palveluasumisessa olevalla henkilöllä voi olla paljon kuluja, jotka aiheutuvat esimerkiksi tarpeellisista vaatekustannuksista, harraste-, kulttuuri- tai vastaavaan toimintaan osallistumisesta, jalkahoidoista, fysioterapiahoidoista, henkilökohtaisen hygienian hoidosta, erityisesti tarvittavista apuvälineistä tai talviulkoiluun sopivista tarvittavista lisävarusteista, kuten pyörätuolia varten tarvittavista peitteistä. On erittäin tärkeää, että ikääntyneen ihmisen erityiset tarpeet voitaisiin ottaa huomioon.

Jos käyttövarasta jää maksettavaksi paljon kustannuksia tai jonakin kuukautena olisi erityisen suuria hankintoja, tulisi olla mahdollisuus suurempaan käyttövaraan. Tehostetussa palveluasumisessa asukas saattaa esimerkiksi tarvita läheisten kanssa tehtävää yhteydenpitoa varten uuden mobiililaitteen tai tabletin vanhan rikkoutuessa.

Asiakasmaksujen alentaminen ja perimättä jättäminen

Esityksessä ehdotetaan, että kunnille säädettäisiin velvollisuus huolehtia siitä, että asiakas saa nykyistä paremmin tiedon huojentamista koskevasta sääntelystä. On hyvin tärkeää, että asiakkaalle kerrotaan saavutettavalla tavalla kiireettömästi tätä koskevasta sääntelystä ja samalla tehdään helpoksi hakemuksen tekeminen huojentamisesta. On myös kannatettavaa, että tietoa annettaessa asiakkaalle on annettava sen tahon nimi ja yhteystiedot, jolta asiakas voi tarvittaessa pyytää lisätietoja.

Maksuja koskevan lainsäädännön selkeys ja ymmärrettävyys on tärkeää sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita tarvitseville ikääntyneille ihmisille. Erityisen tärkeää on huolehtia siitä, että ikääntyneet ihmiset voivat tarvitessaan saada myös asianmukaista ohjausta ja neuvontaa niin palveluiden kuin niistä perittävien maksujenkin osalta.

Helsingissä, marraskuun 4 päivänä 2020

Vanhustyön keskusliitto –
Centralförbundet för de gamlas väl ry

Anni Lausvaara
toiminnanjohtaja

Marjut Vuorela
lakimies